

ล.ท. ๖๐

พระธรรมเทศนา ถิ่นที่ ๗

ที่สถานมัตถธรรม

พระมหา เขมโธ วัดมณฑล ราษฎร์

เรียบเรียง

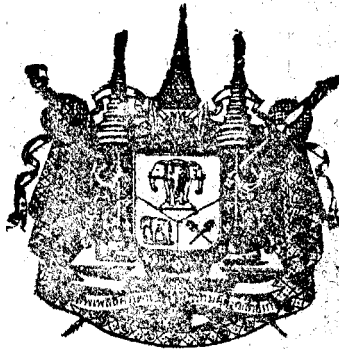
ศึกษาพิมพ์การ

รัตนโกสินทรศก ๑๓๐

स. ग. १०

พระธรรมเทศนา กัณฑ์ที่ ๕

ทีลานมัลลธรรม

พระมหาเชมโธ วัดมงกุฎกระษัตริย์

เรียบเรียง

ศึกษาพิมพ์การ

รัตนโกสินทรศก ๑๑๐

ทีลานมัลลนธรรม

เรียงเป็นธรรมเทศนา

สำหรับพระภิกษุสามเณรจะได้ศึกษา แลแสดงเป็นธรรมเทศนา

แลสำหรับสัตบุรุษจะได้อ่านศึกษาด้วย

พระมหาเขมิโย วัดมกุฏกษัตริย์
เรียบเรียงถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สงพิมพ์ที่ศึกษาพิมพ์การ

คราวแรก ๕๐๐๐ ฉบับ

รัตนโกสินทรศก ๑๐๐

ประกาศ

ด้วยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรมอันมหาประเสริฐ ได้เสด็จไปบำเพ็ญพระราชกุศลตบแต่งพระพุทธรูปตามหัวเมืองปากใต้ฝ่ายเหนือในพระราชอาณาเขต โดยพระราชาศรัทธาอุสาหาอยู่เนื่อง ๆ ทรงพระราชดำริเห็นว่าหนังสือพระสงฆ์ตามหัวเมืองแสดงธรรมเทศนาสั่งสอนสัปบุรุษ แลได้มาถวายพระธรรมเทศนานั้น มักจะมีแต่เรื่องนิทานชาฎกเป็นพื้น ไม่ใคร่มีธรรมแสดงข้อควรปฏิบัติเป็นแก่นสารในพระศาสนาเลย ถ้ามีหนังสือเทศน์ที่แสดงธรรมแลข้อปฏิบัติเรียบเรียงให้เข้าใจได้ง่าย ๆ ลงพิมพ์ล่องออกไปไว้สำหรับพระสงฆ์ตามหัวเมืองเทศนาสั่งสอนสัปบุรุษ การศาสนาที่แท้จริงคงจะแพร่หลายเป็นประโยชน์มาก

ทรงพระราชดำริเห็น จึงได้ทรงอาราธนาพระเจ้าน้อยยาเธอกรมหมื่นวชิรญาณวโรรสเป็นประธาน พร้อมด้วยพระราชาคณะแลเปรียญอีกหลายรูป เรียบเรียงหนังสือธรรมเทศนา เก็บความจากพระไตรปิฎกมาเรียบเรียงแล

เพิ่มเติมข้อความตามกรมัตยาธิบายข้าง เป็นเทศนาสำหรับ
พระสงฆ์จะได้แสดงถึงล้นล้นปีบุรุษเวลาเข้าเวลาบ่ายทุกวันพระ
เมื่อเรียบเรียงแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ลงพิมพ์เทศนาภันท์ละเล่มสมุดพิมพ์หนึ่ง ลงพิมพ์ภันท์ละ
๕๐๐๐ จบ ให้พอสำหรับแจกจ่ายถวายไว้ตามพระอารามหลวง
แลอารามราษฎร์ทั้งในกรุงแลหัวเมืองปากใต้ฝ่ายเหนือทั่วไป
หนังสือนี้ที่ถวายไปสำหรับพระอารามนั้น ทรงพระ
ราชอุทิศให้เป็นของกลางสำหรับพระอารามเพื่อประสงค์ในพระ
อารามนั้น ๆ จะได้ศึกษาแลสั่งสอนล้นล้นปีบุรุษไปตลอดกาลนาน
หนังสือเทศนาซึ่งเหลือจากถวายไปสำหรับพระอารามทั้ง
ปวงก็โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้จำ
หน่ายขายโดยราคาถูกลงตามเอกชนผู้ใดมีประสงค์จะซื้อไปถวาย
พระหรือไปศึกษาแจกจ่ายได้ตามกุศลเจตนาทุกประการ

ทีลำนมัสลนธรรม

มาตาบิตาทีลาปุพพา   อาจะรียา หักขินา
ทีลา   ปุตตะ ทาราทีลาบัจฉา   มิตตามัจจาจะ
อุตตะรา   ทาสะ กัมมะ กะราเหฏฐา   อุทัง
ละมะณะะ พราหมะณา   เอตาทีลานะมัสลเสยยะ
อะละ มัตโตกฺกเลคิหิตี .

พระคาถาทังสองนี้,   สมนเด็จพระผู้มีพระ
ภาคเจ้าตรัสไว้ ในลิงคา โฉวาทลุตฺร,   แดงบุท
คลควรเปรียบด้วยทศ ๖ จำพวก   ที่คฤหัสถ์ชน
ผู้อยู่ครองเฝ้าเรือนจะต้องทำนุบำรุงเอาใจไว้ ไม่

ให้เกิดวิวาราน ด้วยอาการเครื่องลงเคราะห์นั้น ๆ
 ตามสมควร. เมื่อคฤหัสถชน มาปฏิบัติบุคคล
 ๖ จำพวกนั้น ให้ดีแล้ว, ก็ได้ชื่อว่าได้เสียได้ซึ่ง
 ภัยอันจะพึงมีมาแต่ทิศทั้ง ๖ แลเป็นผู้ปฏิบัติ
 เพื่อความขำระ ศัตรูหมู่บ้งจามิตร ทั้งภายในภพ
 นรก ในโลกทั้ง ๒ คือ ทั้งในโลกนี้ โลกหน้า,
 โลกทั้ง ๒ นั้น ชื่อว่าอันคฤหัสถชนนั้นปรารถ
 ดีแล้ว, เบื้องหน้าแต่กายแตกตายไปแล้ว คฤหัสถ
 ชนนั้น ย่อมเข้าไปถึง สุกตนิภพ โลกสวรรค์.

บุคคลควรเปรียบด้วยทิศ ๖ จำพวกนั้น พึงรู้
 อย่างนี้ มารดาบิดาชื่อว่าทิศเบื้องหน้าทิศนั้น

ออก, อาจารย์ชื่อว่าทิดเบื่องขวา, บุตร
ภรรยาชื่อว่าทิดเบื่องหลัง, มิตรสหายชื่อว่าทิด
เบื่องทร้าย, บ่าวไพร่แลคนทำการจวนชื่อว่าทิด
เบื่องต่ำ, ละภรรยาพราหมณ์ชื่อว่าทิดเบื่องบน.

มารดาบิดาชื่อว่าทิดเบื่องนำทิดตัวนั้น
เพราะเป็นผู้มีคุณแก่บุตรบิดาก่อนกว่าชนทั้งปวง,
เปรียบเหมือน พระอาทิตย์ เมื่อขึ้น ไป ใน อวดอก
ย่อมขึ้นแต่ทิศตะวันออกก่อน ฉนั้น.

อาจารย์ชื่อว่าทิดเบื่องขวานั้น เพราะเป็น
เหมือนแขนขวาของศิษย์; แขนแลมือข้างขวา
สำหรับทำกิจงานนั้น ๆ ที่จะต้องทำด้วยแขนแล

มีขอว่า มีเขียนหนังสือเป็นต้น ให้ประโยชน์
 ที่ผู้เจ้าของแขนแลมือ ต้อง ประสงค์ สำเร็จ ไปได้
 นั้นใด. ครูอาจารย์ก็เป็ผู้ตั้งลออนแนะนำศิษย์
 ให้รู้จักสิ่งที่เป็น ประโยชน์แล ไม่เป็น ประโยชน์แล้ว
 ละเว้นสิ่งที่ไม่เป็น ประโยชน์เสีย ประกอบแต่
 สิ่งที่เป็น ประโยชน์อย่างเดียว, ทำประโยชน์นั้น ๆ
 ให้สำเร็จแก่ศิษย์ ของตนได้ นั้นนี่.

บุตรภรรยาชื่อว่าทิด เบื้องหลังนั้น เพราะ
 เป็ผู้เดินไปหลังสามี.

ฝ่ายมิตรลหาย ชื่อว่าทิด เบื้องทรายนั่น เพราะ
 เป็เหมือน แขนทราย ในที่จะช่วย ให้ข้ามพ้น

จากทุกขวัยทั้งปวง .

ผ้าขาวไพร่แลคน ทำการ งานนั้น ชื่อว่า
เป็นทึคเบื้องต่ำ เพราะเป็นผู้ต่ำกว่านาย .

ละมณะพราหมณ์ ชื่อว่าทึคเบื้องบน เพราะ
เป็นผู้สูงกว่าคฤหัสถ์ . โดยคุณมีคิดเป็นต้น .

คฤหัสถ์ ชม ผู้ ครอบ ครอง เย่า เรือน หิง ปฏิบัติ บำรุง

เอาใจไว้ ไม่ให้รำวราน ด้วยอาการ เครื่องสูง

เคราะห์ บำรุง นั้น ๆ ที่สมเด็จ พระผู้มี พระภาค เจ้า

ตรัสไว้ในสิงคาโฆวาทสูตร ตามสมควร .

มารดาบิดาทึคเบื้องนำทึคตัวนั้นออกนั้น บุตร

หิง ปฏิบัติ บำรุง ด้วยสถานทั้ง ๕ คือ ตั้งใจไว้ว่า

เราไปผู้ที่ท่าน ได้เลี้ยง มาแล้ว   จักกล้ายเลี้ยง

ท่าน ๑   เราจักทำกิจการ ของท่าน ๑   เราจัก

ตั้งวงศ์ตระกูลไว้ ๑   เราจักปฏิบัติ ปกครองทรัพย์

มฤตก ๑   หรือเมื่อท่าน ละไปแล้ว   คือตายแล้ว

เราจักทำบุญส่ง ไปให้ ๑   มารดาบิดาทิดเบื่อง

ญาติศตวันออก   อันบุตรพึงปฏิบัติบำรุง ด้วยสถาน

ทั้ง ๕ ประการ ดังกล่าวมานี้.

ก็แลสถานทั้ง ๕ นั้น   การเลี้ยง เปนที่ ๑   ทำ

กิจการ เปนที่ ๒   ตั้งวงศ์ตระกูลไว้ เปนที่ ๓   ปฏิ

บัติปกครองทรัพย์มฤตกไว้ เปนที่ ๔   ทำบุญส่ง

ไปให้ เปนที่ ๕ .

ในสถานที่ที่ตนนั้น บุตรธิดาผู้คิดถึงอุป
 ภาระที่มารดาบิดา ได้ทำแล้วแก่ตน, อุดาหะ
 ขวน ขวาย หาเลี้ยง มารดาบิดา ให้เป็นสุขสำราญ
 ไม่ต้อง ประกอบการหาเลี้ยงชีวิตเอง ให้เป็น
 การลำบาก; แลกิจอันใดที่เนื่อง ในการเลี้ยง
 มีเหตุจำเป็นตน ที่มารดาบิดา จะต้องทำเลี้ยง
 ตนเอง บุตรธิดา ให้กิจอันนั้น สำเร็จ ไปได้
 ด้วย เรี่ยวแรง กำลัง ของ ตนเอง ก็ดี ให้ผู้อื่น
 ทำให้ก็ดี; แลในเวลา ที่มารดาบิดา เจ็บไข้
 ไม่สบาย บุตรธิดารักษาพยาบาล ด้วยบ่อน
 อาหาร เข้าน้ำหยอดยา นวด หั่น ทั้ว พยุงดู

นึ่งเปนต์ัน คอยเอาใจได้ ไม่เพิกเฉยเลย ;
 ความสุขสำราญจักเกิด มีแก่มารดาบิดาด้วย ประ
 การใด ๆ ก็ทำไปด้วยประการนั้น ๆ, อันนี้
 ชื่อว่าความเลี้ยงเป็นที่ตั้ง.

ในสถานที่ ๒ นั้น กิจใด ๆ ของมารดา
 บิดาที่เป็นการในบ้าน นอกบ้าน ก็น่า การค้าขาย
 ทำกิน ก็น่า ราชการ ก็น่า, บุตรธิดากระทำ
 กิจนั้น ๆ ให้เสร็จไป แทนมารดาบิดาได้ อนึ่ง
 กิจซึ่ง ไม่มีโทษ เหมือนอย่าง สร่างของ มั่นคง
 มีถนน ตพาน ศาลาที่พัก อาศรัย แลชุด สระน้ำ
 บ่อน้ำเปนต์ัน- มารดาบิดา ได้เริ่มปรารภสร่าง

ลงไว้ด้วยหวังจะให้สำเร็จ แต่ยังไม่เสร็จตาม
ประสงค์ ตายเสียก่อน, บุตรีธิดามา
ชวนชวายให้ของที่มีนุคง ซึ่งค้างอยู่นั้น เสร็จ
แล้วลง, หรือของที่มารดาบิดาได้สร้างไว้
เสร็จแล้ว แต่ชำรุดไป, บุตรีธิดาร่วมแซม
ให้คงคืนเป็นปรกติขึ้นได้, หรือของนั้นเด็ก
บุตรีธิดามาชวนชวายให้เจริญใหญ่ขึ้น, หรือ
ของนั้นไม่งดงาม บุตรีธิดามาทำนุบำรุงให้
งดงามขึ้น, อันนี้ชื่อว่าทำกิจการของมารดา
บิดา.

ในสถานที่ ๓ นั้น บุตรีธิดาเป็นที่ตั้งของ

มนุษย์ทั้งหลาย ด้วยจะนำให้กระดูกด้วง ไปได้
 นาน, เหมือนหนึ่งรากฟันแผ่นดิน เป็นที่ปลูก
 เรือนแฉะพาะ แฉะกว่านพืช ให้เป็น ลมดอกไม้
 ผลไม้ ฉนั้น. เมื่อตรีธิตามารักษาพลัง
 แลธรรม ของมารดาบิดาไว้ ไม่ให้ ฉิบหาย เลื่อม
 ลุดูญไปเสีย; คือ มารักษา พันที่ บ้านเรือน ไร่นา
 เรือกสวน แลพัสดุดังของ มีทองเงิน เปนต้น ซึ่ง
 เปนของ มารดาบิดาไว้ ไม่ให้ ฉิบหาย เลื่อมลุดูญ
 ไปเสีย, เมื่อวงศ์ตระกูล เปนไป โดยไม่ชอบ
 ธรรม ประกอบกรรมที่ ไม่ควรทำ, แนะนำ
 ชนในตระกูล ให้ตั้ง อยู่ในวงศ์ของบุคคลผู้ประกอบ

ในธรรม แลกุศลอันวิเศษ, หรือทานมี
 สลากภัตต์ เป็นต้น ที่ได้เคยบำเพญมา ตามวงศ์
 ตระกูล ก็หาตัด ให้เลื่อมลุ่มอยู่เลยไม่, ประพฤติ
 ให้เป็นไป คงอยู่ตามกิจ หรือได้ ทริมากแลดี ขึ้น
 กว่าแต่ก่อนก็ดี, ชื่อว่า ตั้งวงศ์ ตระกูลไว้.

ในสถาน ที่ ๔ นั้น บุตร ชิดามาประพฤติ
 ตน ให้เป็นไป โดยกิจชอบ ที่ควร จะได้ ทรัพย์มฤตก
 เว้นจาก ความประพฤติ เป็นชั่วลึกต่าง ๆ มีความ
 เป็นนักเลง เล่นเขี้ยว เป็นต้นเลย, ชื่อว่า ปฏิบัติ
 ทรัพย์มฤตก ได้ตามกิจของบุคคลผู้รับทรัพย์มฤตก.

ในสถาน ที่ ๕ นั้น เมื่อมารดาบิดาละโลก

นี้ตายไปแล้ว บุตรี ธิดา มาบำเพ็ญบุญ อุทิศ
 ล้วน กุศลที่ตนทำลง ด้วยหวัง สุข ประโยชน์ แลผลพิ
 เศษ จะให้สำเร็จ แก่ มารดา บิดา ผู้ วยชนม์ ไป
 แล้วนั้น ด้วยความรีบเร่ง บันเทิง ตามบุญ ในสมัย
 นั้น ๆ เป็นล้น ล้นอง คุณท่าน ด้วยเทย ยธรรม ,
 เมื่อเวลาสิ้น วิสัย สามารถที่จะ ล้นอง คุณ โดย อุประ
 หาระ เพิ่มพูล อุดหนุน อย่างอื่น ๆ เป็นความบูชา
 อย่างยิ่ง , เพราะรฤก ถึงคุณท่าน ที่ได้ทำไว้ แก่
 ตน แลทำ ผู้บริจาค ไม่ให้ เปล่า ปราศ จากผล ,
 นับว่า เป็นกุศล อัน ประเสริฐ ล้น บำรุง มารดา บิดา
 ประการหนึ่ง .

มารดาบิดาทิศเบื้องหน้า อัมบุตร์ ธิดา ได้บำรุง
เลี้ยง ด้วยสถานทั้ง ๕ ดังว่ามาแล้ว, ย่อมจะ
อนุเคราะห์บุตร์ ธิดา ด้วยสถานทั้ง ๕ คือ ลัง ล้อม
ห้ามปรามจากการที่ชั่ว ๑ ให้ตั้งอยู่ในการที่ดี
งาม ไม่มีโทษ ๑ ให้ศึกษา ศิลปะศาสตร์ ๑ ขอ
จะ วิชาที่สมควร โดยชาติแลตระกูลเสมอกัน ๑
มอบทรัพย์ มรดกให้ ในสมัยที่ควร จะให้ ๑

ในสถานที่ต้นนั้น มารดาบิดาลัง ล้อม บุตร์
มิให้ ประกอบการ เป็นนักเลง, แลดูโทษ ของ
ความเป็นนักเลงว่า “ความที่บุคคล เป็นนักเลง
เล่นเบี้ย กินเหล้า สูบฝิ่น เป็นเบื้องต้น ของความ นิมน

ทวย, เมื่อ บุคคลนั้น มาประกอบ ความชั่ว เช่น
 นนออยู่, ครั้นผู้คน ช่างม้า โคกระบือ เรือก่ลวน
 ไร่นา ชายฉิ่นแล้ว, ย่อมประกอบกิจที่บุคคล ไม่
 ควรทำ; คือเมื่อก่อน ไม่เคย ลักน้อ พ้อดวง
 เขาเข้าของ ๆ ผู้ใด, ครั้นความยากจน เข้มใจ
 มาถึง เข้าแล้ว ย่อมทำได้, ครั้นลักน้อ พ้อดวง
 เขาไม่ได้แล้ว ก็เที่ยว ชกชนวนกัน เทียวตีชิง วิ่ง
 ราวเขาบ้าง, เทียวปล้น ล่ตมเขาบ้าง, จน
 พระเจ้าแผ่นดิน ทั้ได้ จำคุก เลี้ยบ้าง, ประ
 ทหาร ชีวิต เลี้ยบ้าง ” ดังนี้, แล้วให้ละ เว้นเลี้ย
 มิให้ ประกอบ มิให้ ประพฤติ, อย่างนี้ แด เรียกว่า

สั่งสอนห้ามปรามบุตรจากการที่ชั่ว.

ในสถานที่ ๒ นั้น มารดาบิดาสั่งสอนให้
บุตร ธิดาหมั่นขวนขวาย แสวงหาทรัพย์, ทรัพย์สิ่ง
ใดที่ตนแสวงหา ได้มาแล้ว ให้สงวนรักษาไว้
มิให้เป็นอันตราย ด้วยเหตุที่ไม่ควรเสีย มีเสียการ
พนัน เป็นต้น, แลให้คบมิตรที่ไม่เป็นนักเลง,
แลให้เลี้ยงชีวิตเสมอ ตามกำลังทรัพย์ ที่ได้มา ไม่
ให้ฟุ่มเฟือย, อย่างนี้ ชื่อว่าสั่งสอนให้ตั้งอยู่ใน
การที่ดีงาม.

ในสถานที่ ๓ นั้น มารดาบิดารู้ว่าบุตรของ
ตนว่าง่ายสอนง่ายแล้ว, ให้ศึกษาศิลปศาสตร์

ต่าง ๆ มีวิชาหนังสือแลเลขแปดต้น, ตาม
วงศ์ตระกูลของตน, อย่างนี้ ชื่อว่าให้ศึกษา
ศิลปศาสตร์.

ในสถานที่ ๔ นั้น มารดาบิดารู้ว่าบุตรธิดา
ของตน ไม่ประกอบ ความชั่ว ประกอบแต่ ความ
ดีแล้ว ได้ศิลปศาสตร์ดีแล้ว, เห็นว่าบ้าน
โตตระกูลโต มีชาติ มียศศักดิ์ ลมพัดบริวาร
แลการเลี้ยงชีวิตแปดต้น เล่มอ ด้วยตระกูล ของ
ตนแล้ว, ขอธิดาในบ้านนั้น ในตระกูลนั้น
ให้แก่บุตรของตน, อย่างนี้ ชื่อว่า ให้ประกอบ
ด้วยภะริยาที่สมควร

กาลที่ มารดาบิดา มอบทรัพย์สมบัติไว้ให้ฉัน มีอยู่
 สองอย่าง, คือ ให้เล่มมอเปนนิจไปอย่าง ๑ ให้
 เปนครึ่งฝนคราวอย่าง ๑ มารดาบิดาหยิบยก
 ส่งให้ว่า “ เจ้าจงเอาทรัพย์สิ่งนี้ไป เปนเครื่อง
 ขนส่งเลี้ยงชีวิตของเจ้า ๆ จงทำบุญกุศลด้วย
 ทรัพย์อันนี้, ” อย่างนี้ ชื่อว่า ให้เล่มมอเปนนิจ.
 ให้เมื่อคราว โทณจุกแต่งงาร หรือให้เมื่อใกล้
 จะตาย, อย่างนี้ ชื่อว่า ให้เปนครึ่งฝนคราว.
 ให้ในสมัยทั้งสองนั้นแล ชื่อว่า มอบให้ ในสมัยที่
 ควรให้, เปนสถานที่ ๕, มารดาบิดาทิศเบื่อง
 น้า ทิศตะวันออก อัมบุตร บำรุงเลี้ยงด้วยสถานที่

ทั้ง ๕ ดังว่ามาแล้วนี้, ก็ย่อมอะนุเคราะห์
 บุตร ด้วยสถานทั้ง ๕ เหล่านี้บ้าง; ทิศเบื้องหน้า
 นั้น อันบุตร บัดนี้ สกต กัมมไว้ ให้เกษมดำรงอายุ
 ไม่มีภัยอันตรายได้ ด้วยประการฉนี้.

อาจารย์ผู้ทิศเบื้องขวานั้น อันศิษย์พึงปฏิบัติ
 บัดนี้บำรุง ด้วยสถานทั้ง ๕ ประการ, คือ ด้วย
 การลูกรับ ๑ ด้วยการเข้าไปยืน คอขรับ ใช้สอย ๑
 ด้วยอันเชื่อฟัง ถ้อยคำ ๑ ด้วยความหมั่นบำรุงบำ
 เรอ ๑ ด้วยรับ ศิลปะ คาสตร์ โดยเคารพ ๑.

ในสถาน ที่ต้นนั้น ศิษย์เห็นอาจารย์มาแต่
 ไกล ลุกขึ้น จากที่นั่ง ทำความต้อนรับ รับถึง

ของ จากมือ อาจารย์ วางไว้ ในประเทศอื่นหนึ่ง
แล้ว ปุ้อาสน เชิญให้นั่งแล้ว ทำความเคารพมี
ไหว้กราบเปเต้ , อย่างนี้ ชื่อว่าทำความ
สุกรับ .

ในสถานที่ ๒ นั้น คิษย์ตั้งใจคอยฟังอยู่
ว่า อาจารย์ จะบังคับ ให้ทำสิ่งใด ก็จะทำสิ่งนั้น ,
อย่างนี้ ชื่อว่าความเข้าไปยืนคอยรับใช้สอย .

ในสถานที่ ๓ นั้น เมื่ออาจารย์ว่ากล่าวสั่ง
สอนสิ่งทีชอบแล้ว คิษย์มิได้โต้ตอบ ทุ่มเถียง
เชื่อฟัง โดยเคารพ , อย่างนี้ ชื่อว่าเชื่อฟัง ถ้อย
คำ .

ในสถานที่ ๔ นั้น คิษย์ลุกขึ้นแต่เช้าแล้ว
 ทำกิจนั้น ๆ เป็นต้นว่า ให้ไม้สีฟัน น้ำล้างหน้า
 น้ำบ้วนปาก ปูที่นั่งที่นอน ให้อาหารกิน แล
 นวดฟันพดี, ในกรณีนี้ เมื่ออาจารย์
 เจ็บไข้ รักษาพยาบาล ดังกล่าวแล้ว ในความ
 บำรุงมารดาบิดานั้น, อย่างนี้ ชื่อว่าทำความ
 บำรุงมารดา.

ในสถานที่ ๕ นั้น เมื่อคิษย์เรียนศิลปะศาสตร์
 มาแต่สำนักอาจารย์แล้ว หมั่นท่องบ่น โดย
 เคารพ มิให้ลืมหลง, อย่างนี้ ชื่อว่าเรียน
 โดยเคารพ.

อาจารย์ทิศเบื้องขวา อภิเศกปฏิบัติด้วย
 สถาน ๕ อย่างดังว่ามานี้แล้ว ก็ย่อมอะลุอะลาเพราะที่
 ศิษย์บ้าง ด้วยสถานทั้ง ๕, คือ หมั่นแนะนำ
 นำสั่งสอน ด้วยดี ๑ ให้ศิษย์ถือเอาศีลปะคาศตร
 ด้วยดี ๑ เป็นผู้บอกศิษย์ด้วยดีในศีลปะคาศตร
 ทั้งหมด ไม่ขัดบังอำพรางไว้ ๑ ยกย่องศิษย์
 ของตน ในท่ามกลางเพื่อนฝูงทั้งปวง ๑ ทำสิ่ง
 ที่พึงแก่ศิษย์ ในทิศทั้งปวง ๑,

ในสถาน ที่ต้นนั้น อาจารย์หมั่นแนะนำสั่ง
 สอนศิษย์ว่า “เจ้าพึงนั่งนอน ยืนเดิน อย่างนี้ ๆ,
 พึ่งกิน อย่างนี้ ๆ, อย่าคบมิตร ที่หยาบช้ำ ลามก

อย่างนี้, พึงคบแต่มิตรที่ดี มีคุณอย่างนี้, ”
 ดังนี้ เป็นต้น ชื่อว่าหมั่นแนะนำสั่งสอน.

ในสถานที่ ๒ นั้น อาจารย์หมั่นบอกแนะ
 อธิบาย ตามเนื้อความ ตามตัวพยัญชนะนะ เบ็ด
 เฝยเนื้อความแลพยัญชนะที่ลักให้ง่ายให้ตี,
 อย่างนี้ ชื่อว่าให้อือเอาคิดปะคาลตร์ด้วยดี.

ในสถานที่ ๓ นั้น วิชาลิ่งใดที่เป็นของได้
 ฝนของอันบุคคลพึงล้อน ไม่พึงเบ็ดเผย ย่อม
 เบ็ดเผยแก่บุคคลบางคน อาจารย์เบ็ดเผยทำให้
 แจ้งซึ่งวิชาอันนั้น, อย่างนี้ ชื่อว่าบอกศิษย์ใน
 ศิลปะคาลตร์ทั้งหมด ไม่บัตบังอำพรางไว้.

ในสถานที่ ๔ นั้น ความที่อาจารย์แสดงคุณ
ของศิษย์ ตามเป็นจริง อย่างไรก็ตาม “ ศิษย์
ของเรา นี้ เป็นคนฉลาด เขียวแหลมว่องไว ทรง
จำ ไร ได้มาก เป็นผู้ มีความรู้ เสมอ ด้วยบุคคลที่
มีความรู้ เสมอ ด้วยเรา, ” ดังนี้ เป็นต้น ใน
ท่ามกลาง เพื่อนฝูง, อย่างนี้ ชื่อว่า ยกย่องศิษย์
ของตน ในท่ามกลาง เพื่อนฝูง .

ในสถานที่ ๕ นั้น อาจารย์ ทำความ บั่อกัน
ในทิศ แก่ศิษย์ ด้วยให้ เรียง ศิลปะ คาสตร, ด้วย
ว่า บุคคล ที่ได้ ศึกษา ศิลปะ คาสตร แล้ว ไปแสดง
ศิลปะ คาสตร ในประเทศ ไต ๆ ในทิศ ไต ๆ ลาก

ลักการะ ย่อมเกิดขึ้นแก่บุคคลนั้น ในประเทศ
 นั้น ๆ ในทิศนั้น ๆ, ฉะนั้นลักการะนั้น ก็ชื่อ
 ว่าอาจารย์ ทำให้เกิดขึ้น, • อย่างนั้นแล ชื่อว่า
 ทำความบังเอิญ ในทิศ. อาจารย์ผู้ทิศเบื้องขวา
 อันศิษย์บำรุง ด้วยสถานทั้ง ๕ อย่าง ดังว่ามาแล้ว
 ก็ย่อมลงเคราะห์ ศิษย์ด้วยสถานทั้ง ๕ เหล่านี้บ้าง ;
 ทิศเบื้องขวานั้น อันศิษย์มาขัดแย้ง สกัด กันไว้
 ให้เกษมสำราญ ไม่มีภัยอันตราย ได้ ด้วย
 ประการ นี้ .

ภะริยาทิศ เบื้องหลังนั้น อันสามี่ พึงบำรุงเลี้ยง
 ด้วยสถาน ๕ ประการ, คือ ด้วยความนับถือ ๑

ด้วยความไม่ดูหมิ่น ๑   ด้วยความไม่ประพฤตินอกใจ ๑
 ด้วยสละให้ความเป็นใหญ่ ๑
 ด้วยการให้เครื่องประดับเนื่อง ๆ ๑.

ในสถานที่ต้นนั้น ความที่สามีร้องเรียกภรรยา ด้วยถ้อยคำเป็นที่รัก ไม่ร้องเรียกด้วยถ้อยคำหยาบ คาย, ร้องเรียกด้วยถ้อยคำที่เขานับถือกัน ในประเทศนั้น ๆ, อย่างนี้ชื่อว่าร้องเรียกด้วยความนับถือ.   หนึ่งสามีนับว่าเป็นภรรยาเอกของตน, ยกย่องให้ปรากฏในหมู่ชนมิเพือนผู้เป็นต้น ก็ชื่อว่านับถือ.

ในสถานที่ ๒ นั้น ความที่สามีไม่ลำคัญภรรยาว่า

เป็นดังทาลีของตน ร้องเรียกด้วย คำ หยาบ คาย
 เหมือนหนึ่ง นายเรียกบ่าว ในประเทศนั้น ๆ, ดังนี้
 เป็นต้นชื่อว่าความไม่ดูหมิ่น.

ในสถานที่ ๓ นั้น ความที่สามีไม่ประพฤตินอกใจ
 ภรรยาตน ไปทำชู้ด้วยหญิงอื่น เหมือนหนึ่งบุคคลที่
 ไม่ยินดีด้วย ภรรยา ของตน ไปยินดีด้วย หญิงอื่น
 นั่น, อย่างนี้ชื่อว่าไม่ ประพฤตินอกใจ.

ในสถานที่ ๔ นั้น ความที่สามียกภรรยาขึ้นให้
 เป็นใหญ่ในเรือน, เหมือนหนึ่งบุคคลทุกวันนี้ ที่เขายก
 ภรรยาของเขาขึ้นเป็นแม่เรือนเจ้าเรือนให้ว่า การ
 แทนตน, ดังนี้ชื่อว่าให้ความเป็นใหญ่.

ในสถานที่นั้น ความที่ลามีหมันแสงหาเครื่อง
 ประดับสำหรับตกแต่งกาย ที่เป็นของดีของแปลก
 เป็นของอันบุทคลหาได้โดยยาก, ให้แก่ภริยา
 ตามกำลังของตน, อย่างนี้ชื่อว่าให้เครื่องประดับ
 เนื่อง ๆ.

ภริยาที่ศ เบื้องหลัง อันลามีประดับประคอง
 เอาใจด้วยสลาน ๕ อย่างตั้งว่ามานี้แล้ว, ย่อม
 ประคัมประคองเอาใจลามีด้วยสลานทั้ง ๕, คือจัด
 การงานดี ๑ สงเคราะห์ชนข้างเคียงด้วยดี ๑
 ไม่ประพฤติล่วงเกินนอกใจลามี ๑ หมันรักษา
 ทรัพย์ที่ลามีแสงหาได้นำมาแล้ว ๑ เป็นหญิง

ช่วยในการงานทั้งปวง ๑ .

ในสถานที่ต้นนั้น ความที่ภริยาหมั้น ขวน
ขวายรีบทำกิจนั้น ๆ ในบ้านในเรือนให้แล้วเสีย
โดยพลัน มิให้ล่วงการล่วงเวลาได้, อย่างนี้
ชื่อว่าจัดการงานดี.

ในสถานที่๒นั้น ความที่ภริยาสงเคราะห์แก่ชน
ข้างเคียง คือคนที่เป็นญาติของสามีแลญาติของ
ตนด้วยการให้พัสดุสิ่งของบ้าง, ด้วย การช่วยขวน
ขวายทำกิจนั้น ๆ ให้สำเร็จไปตามประสงค์ของ
เขาบ้าง, อย่างนี้ชื่อว่าสงเคราะห์แก่ชนข้างเคียง

ในสถานที่ ๓ นั้น ความที่ภริยาไม่ปรากฏนามบุรุษ

อื่นมาเป็นลาภ, เหมือนหนึ่งหญิงประพาศนอกใจ
สามีแล้ว คบชายอื่นมาเป็นชู้ฉนั้น, อย่างนี้ ชื่อ
ว่าไม่ประพาศล่วงเกินนอกใจสามี.

ในสถานที่ ๔ นั้น ทรัพย์สิ่งสิ่งใดที่สามีแสวงหา
ได้มาแล้ว ด้วยกำลังตน เป็นต้นว่าทำไร่นาแล
ค้าขายหรือ ได้ด้วยศิลปะศาสตร์วิชาใด ๆ ก็ดี, ภา
ริยาย่อมเก็บงำรักษาไว้ ด้วยหวัง จะให้เป็นประ
โยชน์เมื่อคราวต้องการไม่ให้เสียไปในที่ไม่ควรเสีย
เหมือนหนึ่งหญิงลุ่มลุ่มรายฉนั้น, อย่างนี้ ชื่อว่า
หมั่นรักษา ทรัพย์ที่สามีแสวงหา ได้นำมาแล้ว.

ในสถานที่ ๕ นั้น ความที่ภริยาหมั่นเอาใจใส่ใน

การงานของผัว มิได้เป็นคนเกียจคร้าน มิได้
 เหมือนหญิงบางคน นั่งที่ไหนดั่งอยู่ทีนั้น นอน
 ที่ไหนดกัหลับ อยู่ทีนั้น ไปบ้านใคร ไปเรือนใคร
 พุดออกอยู่นั้นมิได้คิดการงานของตน, อย่างนี้
 ชื่อว่าขยัน ในกิจการ ทั้งปวง. ภะริยาทิดเมือง
 หลัง ที่ลามีสังเคราะห์ด้วยสถาน ๕ อย่างดังว่า
 มาแล้ว, ก็ย่อมอะนุเคราะห์ลามีด้วยสถาน ๕
 อย่างเหล่านี้บ้าง; ทิดเมืองหลังนั้นลามีบัตบัง
 ลกตักันไว้ ให้เกษมสำราญ ไม่มีภัยอันตราย
 ได้ ด้วยประการ นั้น.

มิตร สหาย ผู้ทิดเมืองทรายนั้น

อันกุลบุตร

พึงบำรุงด้วยสภามทั้ง ๕ คือด้วยการให้ ๑ ด้วย
 ถ้อยคำที่ควรดื่มไว้ในใจ ๑ ด้วยความประพฤติ
 ให้เป็นประโยชน์ ๑. ด้วยความเป็นผู้มีตนเสมอ
 ๑ ด้วยอันไม่แก่งกล่าวให้คลาดจากความจริง ๑
 ในสภามที่ต้นนั้น ความที่บุคคลให้บัณฑิตย
 สิ่งของทองเงินเครื่องใช้สอยน้ำนุ่งห่มเป็นต้น ให้
 แก่มิตรสหายของตนที่ขัดสน ด้วยความเอนดู
 กรุณาดังนี้ ชื่อว่า การให้.

ในสภามที่ ๒ นั้น ความที่บุคคลกล่าว ถ้อยคำที่
 อ่อนหวาน กล่าวถ้อย คำที่เป็นประโยชน์, ชื่อ
 ว่ากล่าวคำที่ควรดื่มไว้ในใจ.

ในสถานที่ ๓ นั้น ความที่บุคคลช่วยชวน
 ขวายนในกิจการนั้น ๆ ของมิตรที่เกิดขึ้นให้เสร็จ
 ไปด้วย กำลังทรัพย์แฉกกำลังกาย กำลังความคิด
 ของตน แลชักชวนให้ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์มี
 ชักชวนให้ถือศีลเป็นต้น, อย่างนี้ ชื่อว่าระ พฤติ
 ให้เป็นประโยชน์.

ในสถานที่ ๔ นั้น ความที่บุคคลมีตนเลื่อมใสใน
 ธรรม คือความตกต่ำหม่นหมองแก่บุคคลที่เจริญ
 โดยวัยแลคุณนั้น ๆ ตามสมควร, ไม่ถือตัวว่า
 มีชาติตระกูลอันสูง มียศ ศักดิ์บริวาร มีทรัพย์
 สมบัติมาก, ควรจะ ประพฤติฉันใด ก็ประ

พฤตินันต์นั้น, อย่างนี้ชื่อว่าความเป็นผู้มีตนเสมอ.

ในสถานที่ ๕ นั้น ความที่บุคคลบอก
ความอะไรแก่มิตร ไม่กลับจริงเป็นเท็จ, อย่างนี้
ชื่อว่าไม่แกดงกล่าวให้คลาดจากความจริง.

มิตรลหายผู้ทิศเบื้องซ้าย ที่กุลบุตรบำรุง

ด้วยสถานที่ ๕ อย่างดังกล่ามาแล้ว, ก็ย่อมจะ

ผู้เคราะห์ที่กุลบุตรนั้น ด้วยสถานที่ ๕ คือ

รักษาไว้ซึ่งมิตรผู้ประมาทแล้ว ๑ รักษาทรัพย์

สมบัติของมิตรผู้ประมาทแล้ว ๑ เป็นที่พึ่งของ

มิตรผู้มีทุกข์ภัยเกิดความกลัว ๑ เมื่ออันตราย

มาถึงเข้าแล้ว มิได้ทิ้งเสีย ๑ นับถือแม่ซึ่งวงศ์

วางของมิตรลับ ๆ ไป ๑.

ในคราวทั้ง ๕ นี้ มิตรที่กุดบุตรนำรุ่งแล้ว
นั้น ย่อมลัดตักกันเสีย ซึ่งอนัตราเยนจะมาเบียด
เบียดพิศบุตรผู้ประมาทแล้ว มิให้มาเบียดเบียดพิ
ได้, อย่างนี้ชื่อว่ารักษาไว้ซึ่งมิตรผู้ประมาทแล้ว.

มิตรที่กุดบุตรนำรุ่งแล้วย่อมรักษาทรัพย์สินของกุด
บุตรนั้นมิให้เปื้อนอันตราเยแต่ใจผู้ร้ายแผ่นดิน ใน
เวลา กุดบุตรนั้น ประมาท ละลิมไว้ ไปเสียในที่อื่นมิ
ได้เอาใจได้, อย่างนี้ชื่อว่ารักษาทรัพย์สินของมิตร
ผู้ประมาทแล้ว

เมื่อ กุดบุตรนั้นมีความกลัวหวาด หวั่น ครั้นคร้าม

เกิดขึ้นแล้ว มิตรนั้นกำจัดความ กวุ่นนั้นเสียได้
ด้วยอุบายบัญญัติของตน, อย่างนี้ชื่อว่า เป็นสิ่งที่
ของ มิตรเมื่อกล่าว.

เมื่อกุลบุตรนั้น มีทุกข์ภัยอันตรายมาถึงแล้ว
มิตรนั้นมีได้ละทิ้งเสีย, ช่วยคิดผ่อนผันให้พ้นจาก
อันตรายนั้น ด้วยกำลังกาย กำลังความคิด
กำลังทรัพย์ของตน, อย่างนี้ ชื่อว่า ไม่ละทิ้งเสียเมื่อ
อันตรายมาถึง.

เมื่อกุลบุตรนั้นตายไปแล้ว มิตรนั้นย่อมนับ
ถือบุตรหลานเหลนของ กุลบุตรนั้นสืบ ๆ ไป ตน
ควรจะลงเคราะห์นั้นใด ๆ ก็ลงเคราะห์นั้นนั้น ๆ

ไม่คิดเลยว่าเป็นคนอื่น, อย่างนี้ชื่อว่านักดวงศ
 วารของกุดบุตรนั้นสืบ ๆ ไป.

มิตรวิทย์ผู้คิดเบื่องทราย อันกุดบุตรบำรุง
 ด้วยสถานที่ ๕ อย่างตั้งว่ามานี้แล้ว ก็ยอมอะนุ
 เคารพที่กุดบุตรนั้น ด้วยสถานที่ ๕ อย่างเหล่านี้
 นี้บ้าง; ทิศเบื่องทรายนั้น อันกุดบุตรมาจับ
 มังลัดกันไว้ ให้เกษมล้ำราญ ไม่มีภัย
 อันตรายได้ด้วยประการนี้.

บ่าวไพร่แลคนทำการงานทิศเบื่องต๋านั้น อัน
 นายพึงบำรุงเลี้ยงด้วยสถานที่ ๕ คือจัดการงาน
 ให้ทำตามสมควรแก่กำลัง ๑ ให้อาหารแลเพิ่มบ่า

เห็นจรวงวัลให้ ๑ รักษาพยาบาลเมื่อเวลาเจ็บ ใช้ ๑
 แจกของที่มีรสแปลกปลาตให้ ๑ ปล่อยในสมัย ๑.

ในลดาทั้ง ๕ นี้ ความที่นายจัดการงาน
 ให้ป่าไพร่ทำตามสมควร แก่ชาติตระกูลกำลังวิชา
 ความรู้; คือ การงานของหญิง ก็ใช้ให้หญิง
 ทำ, การงานของชาย ก็ใช้ให้ชายทำ,
 ที่เป่นไพร่ก็ใช้ การต่ำ, ที่เป่นคนมีตระกูลก็ใช้
 การสูง, ควรจะใช้เด็กก็ใช้เด็ก, ควรจะใช้ผู้
 ใหญ่ก็ใช้ผู้ใหญ่, ใครมีวิชาความรู้อย่างใด ก็
 ใช้อย่างนั้น ไม่ใช่ให้เหลือ ๆ เกิน ๆ, อย่าง
 นี้ชื่อว่าให้ ทำการ งานตามสมควร แก่กำลัง.

ความที่นาย ให้อาหารแล้วว่า มุ่ง
หม) แก่บ่าวไพร่ผู้

ทำงาน, แลเห็นใคร ขยันหรือทำการดี ก็ให้
บำเหน็จรางวัลแก่คนนั้น, อย่างนี้ชื่อว่าให้อาหาร
แลเลี้ยงคนให้รางวัลให้.

เมื่อบ่าวไพร่เจ็บไข้ไม่สบาย ก็ให้ อยุ่ดพัก
ไม่ใช้ให้ ทำการงาน แลหาหมอ มารักษา พยาบาล
กว่าจะหายโรค, อย่างนี้ชื่อว่ารักษาพยาบาลเมื่อ
เวลาเจ็บไข้.

ได้ของกินสิ่งใดที่เป็นของแปลกปลาต ซึ่ง
บ่าวยังไม่เคยกินก็มีได้กินแต่ตัว ย่อมแจกแก่บ่าว

ไฟรั้วด้วย, อย่างนี้ชื่อว่าแจกรถที่แปลกแปลกให้.
ลัษณะที่จะปล่อยข่าวให้หยุดพักการงาน มีอยู่สอง

อย่าง; คือ ปล่อยเป็นนิจ ๑ ปล่อยเป็นคราว ๆ ๑.

นายกำหนดเวลาให้หยุดพักพอหายเหนื่อย ใน
วัน ๆ, อย่างนี้เรียกว่าปล่อยเป็นนิจ.

ปล่อยในเวลานักขัตตะฤกษ์ มีตรุศลสงกรานต์
เป็นต้นก็ดี ในเวลาเมืองระโหดพ้อมไดอัน
หนึ่งก็ดี, เรียกว่าปล่อยเป็นคราว, ปล่อยอย่างนี้
ชื่อว่าปล่อยในลัษณะ.

ข่าวไฟรั้วแลคนทำการงานที่ศเบื่องต่ำ ที่นาย
บำรุงแล้วด้วยสถานทั้ง ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมจะนุ

เคราะห์นายบั้ง ด้วยสถานทั้ง ๕ คือ ลูกชั้น
 ทำการงารก่อนนาย ๑ เล็กการทีหลังนาย ๑
 ถือเอาแต่ของทีนายให้ ๑ ทำการงารให้ตีชั้น ๑
 สละเลวีญนาย. ๑

ในสถานทั้ง ๕ นี้ ความที่บ่าวลูกชั้นทำการงาร
 ก่อนนาย ไม่ต้องตก เตือนว่ากล่าวเหมือนคนที่เกียจ
 คร้าม, อย่างนี้ชื่อว่าลูกชั้นทำการงารก่อนนาย.

เมื่อเด็กการก็ให้นายเล็กเลี้ยงก่อน ให้นาย
 บั้งค้ำให้เล็กก่อนจึงเล็ก, อย่างนี้ชื่อว่าเล็กที
 หลังนาย.

นายให้สิ่งใด ก็ถือเอาแต่สิ่งนั้น ไม่ถือเอา

ด้วยความเพนโจรเพนชะโมย, อยู่ลงนี้ ชื่อว่าถือ
เอาแต่ ของที่นายให้.

ทำการให้นายด้วยความ ซื่อซมยินดี แข่งกัน
ทำให้การที่ตัวทำนั้นแล้วก่อนแลดีกว่าการของคนอื่น
ด้วยประสงค์จะได้รางวัล, อย่างนี้ ชื่อว่าทำการ
ให้ดีขึ้น.

เมื่อจะพูดอะไร ๆ ในท่ามกลางหมู่ชน ก็
ย่อมลระเลรีญนายเป็นเมืองน่า เป็นต้นว่า “ใคร
จะหานายได้เหมือนนายเรามีได้มี เรายังไม่รู้
เราเป็นข่าว ท่านเป็นนาย, ท่านย่อมลงเคราะห์
อย่างนี้ ๆ, ” ดังนี้ ชื่อว่าลระเลรีญนาย.

บ่าวไพร่แลคนทำการารผู้ทิศเมืองต่ำ อัน
 นายสงเคราะห์ด้วยสถาน ๕ อย่างดังว่ามาแล้วนั้น,
 ก็ยอมอนุเคราะห์นายด้วยสถานทั้ง ๕ เหล่านี้บ้าง;
 ทิศเมืองต่ำนั้น อันนายปกปิดสกัดกั้นไว้ให้เกษมฉำ
 ราช ไม่มีภัยอันตรายได้ ด้วยประการฉนี้.

ละมณะะพราหมณ์ ทิศเมืองบนนั้น อันกุด
 บุตรพิงปฏิบัตบำรุงด้วยสถานทั้ง ๕; คือ ด้วย
 การงารของกาย วาจาใจ ประกอบด้วยเมตตา นม
 เสน ๓, ด้วยความเป็นผู้มีประตูไม้ปิด ๑ ด้วย
 การเพิ่มให้อามิศ ๑.

ในสถานทั้ง ๕ นี้ ความที่บุทศลชวนชวาย

ในกิจการนั้น ๆ เพื่อให้แปลคุณเป็นประโยชน์
แก่ละมณะพราหมณ์ ด้วยกายวาจาใจ, ชื่อว่า
การงาร ของกาย วาจาใจ ประกอบ ด้วยเมตตา.

ในสถานที่ ๔ นั้น บุคคลเลื่อมใสบำเพ็ญ
ทานใน ละมณะ พราหมณ์พวกใด, ชื่อว่าเบ็ด
ประตูบ้านให้ ละมณะพราหมณ์พวกนั้น, ไม่
เลื่อมใสไม่บำเพ็ญทาน ชื่อว่ามีประตูบ้านนั้นปิด.

ในสถานที่ ๕ นั้น การให้บัจจยทั้ง ๔ คือ
น้ำหนึ่งห่ม อาหารหนึ่งนอน ยาแก้ไข้เจ็บ ชื่อว่า
เพิ่มให้อามิศ.

ละมณะพราหมณ์ ทิศเบื้องบน อัญชลิต

ปฏิบัติบำรุงด้วยสถานทั้ง ๕ ดังว่ามาแล้ว ก็
 ย่อมอนุเคราะห์กัลปบุตรนั้นบ้าง ด้วยสถานทั้ง
 ๖; คือ ให้เว้นจากบาป ๑ ให้ตั้งอยู่ในกรรม
 อันทาม ๑ ย่อมอนุเคราะห์ด้วยใจเป็นกุศล ๑
 ให้ได้ยินได้ฟังสิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง ๑ ย่อม
 ทำสิ่งที่ได้สดับแล้วให้หมดจดมองเห็น ๑ บอกทาง
 ที่จะดำเนินไป ยังสวรรค์ ๑.

ในสถานที่ต้นนั้น ลังลอนให้เว้นจากทุกข์จะวิต
 ความประพาศชั่ว ด้วยกายวาจาใจ, ชื่อว่าให้เว้น
 จากบาป.

ในสถานที ๒ นั้น ลังลอนให้ตั้งอยู่ใน

ลุ่มริตความประพฤติดี ประพฤติชอบ ด้วยกายวาจา
ใจ, ชื่อว่าให้ ตั้งอยู่ในกรรมอันงาม.

ในสถานที่ ๓ นั้น ละมณะะพราหมณ์เหล่า
นั้น เจริญเมตตาจิตร์ในกัลบุตรนั้นว่า 'จงเป็น
สุข ๆ เกิด' ดังนี้ เป็นต้น, ชื่อว่าอะนุเคราะห์
ด้วยใจ เป็นกุศล.

ในสถานที่ ๔ นั้น ธรรมอันใดที่กัลบุตร
นั้นยังไม่เคยได้ยินได้ฟัง ละมณะะพราหมณ์ทั้ง
หลายเหล่านั้น ย่อมนำมาแสดงให้ฟังว่า "ธรรม
อันนี้ เป็นอะกุศล, ธรรมอันนี้ เป็นกุศล, ธรรม
อันนี้ นักปราชติเตียน, ธรรมอันนี้ นักปราช

ภาระเจริญ, ธรรมอันนี้ บุคคลถือเอาพร้อมให้
 บริบูรณ์แล้ว ย่อมเป็นไปได้เพื่อผลไม่ใช้ระโยชน์
 เกื้อกูล ย่อมเป็นไปได้เพื่อทุกข์, ธรรมอันนี้
 บุคคลถือเอาพร้อมให้บริบูรณ์แล้ว ย่อมเป็นไปได้
 เพื่อประโยชน์เกื้อกูล ย่อมเป็นไปได้เพื่อสุข, อย่าง
 นี้ชื่อว่า ได้ ได้ยิน ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยได้ยิน ได้ฟัง.

ในสถาน ๕ นั้น ธรรมสิ่งใดที่ทุกขุตรนมนได้
 ฟังแล้วในก่อน นี้; แต่มีเนื้อความยังไม่แจ้งชัด
 ยิ่งเคลือบแคลงสงสัยอยู่, ครั้นมาได้ สดับฟังแต่
 คำนัก ละมະณะ พรหมณ์เหล่านั้น ย่อมบันเทิง
 ความเคลือบแคลงสงสัยเสียได้, อย่างนี้ชื่อว่าทำ

สิ่งที่ได้ สดด้ยแล้ว ให้หมดจด ผ่องใส.

ในสถานนี้ ๖ นั้น การแสดง ข้อปฏิบัติ
คือ ทาน ศีล ภาวนา สามปุญญกิริยาวัตถุนี้
แล ชื่อว่าบอกทาง ไปยังสวรรค์.

ละมณะ พรหมณ์ ทิศเบื้องบนนั้น อัน
กุศลบุตรปฏิบัติ บำรุง ด้วยสถานทั้ง ๕ อย่างดังว่า
มาแล้ว ก็ย่อมอนุเคราะห์ หักกุศลบุตรนั้นบ้าง ด้วย
สถานทั้ง ๖ เหล่านี้ ; ทิศเบื้องบนนั้น อันกุศลบุตร
มาขัดบัง ลกัดกันไว้ ให้เกษม ลำราน ไม่มีภัย
อันตรายได้ ด้วยประการ นี้.

คฤหัสถ์ชนในตระกูล ผู้ควรครอบครองเขา

เรือนเลี้ยงบุตรภริยา หึงมอบน้อมทิศทั้ง ๖; คือ
 มุตรคณิศรทิศเบื้องหน้า อาจารย์ทิศเบื้องขวา มุตร
 ภริยาทิศเบื้องหลัง นิตร์ลทหายทิศเบื้อง ท้าย
 ม่าวไพร่คน ทำการ งามทิศเบื้องต่ำ ละมณะ
 พรหมทิศเบื้องบน, ด้วยการทำนุบำรุงเอาใจ
 ไว้ไม่ให้ ร้าวราน ด้วย อากัร เครื่องลงเคราะห์
 นั้น ๆ ดังแลดังมาแล้ว ตามสมควร, เมื่อ
 คฤหัสถ์ ชนนั้น อันบุคคลควรเปรียบ ด้วยทิศ ๖
 ข้างเวลานั้น หากอะนุเคราะห์อุปถัมภ์แล้ว, ก็จะมี
 แต่ความเจริญถ่ายเดียว ไม่มีความเลื่อมอย่างใด
 อย่างหนึ่งเลย. ที่ลานมัสัณ ธรรม จบ

ราคาหนังสือเครื่องเล่นเรียน

ขายในกรมศึกษาธิการ

ในพระบรมมหาราชวัง

คำนำมีดักการ คุณานคุณ	ราคาเล่มละ ๘ อัฐ
มุลยทบวรพกิจ	ราคาเล่มละ ๓๒ อัฐ
มาพิเวैयाกรณัฎกชะระวิถัภาคที่ ๑	ราคาเล่มละ ๒๐ อัฐ
มาพิเวैयाกรณัฎจวิถัภาค ๆ ที่ ๒	ราคาเล่มละ ๑ บาท
มาพิเวैयाกรณัฎกทลัองลัมาล	ราคาเล่มละ ๕๐ อัฐ
มาพิเวैयाกรณัฎกทลัธล	ราคาเล่มละ ๕๕ อัฐ
มาพิเวैयाกรณัฎกทลัขายาด	ราคาเล่มละ ๕๕ อัฐ
มาพิเวैयाกรณัฎกทลักทล	ราคาเล่มละ ๕๕ อัฐ
พระบรมมณฑล	ราคาเล่มละ ๓๒ อัฐ
วิถักร ขาก	ราคาเล่มละ ๑ บาท ๕๕ อัฐ

ชุดปกครอง	เล่ม ๑	ราคาเล่มละ	๓๒	ชั้ว
ชุดปกครอง	เล่ม ๒	ราคาเล่มละ	๑	บาท
ชุดปกครอง	เล่ม ๓	ราคาเล่มละ	๓๒	ชั้ว
วาทะนิพนธ์ ปกแข็ง		ราคาเล่มละ	๒๐	ชั้ว
อักษร ประโยคปกแข็ง		ราคาเล่มละ	๒๘	ชั้ว
ดั่งโยคพิธานแปล		ราคาเล่มละ	๑๖	ชั้ว
ไวยพจน์ พิจารณ์	รวม ๑ เล่ม	ราคาเล่มละ	๓๒	ชั้ว
พิศาลการณต์				
นิคตสารสาธก เล่ม ๑	รวม ๑ เล่ม	ราคาเล่มละ	๑	บาท
๒				
ปะกัระนำพจนานต์		ราคาเล่มละ	๓๒	ชั้ว
อศปปกครอง		ราคาเล่มละ	๑๖	ชั้ว
ตีโต ประเทศ เล่มหนึ่ง		ราคาเล่มละ	๒๘	ชั้ว
แบบเรียนเร็ว เล่มที่หนึ่ง		ราคาเล่มละ	๘๘	ชั้ว
แบบเรียนเร็วเล่ม ๑ ตอนต้น		ราคาเล่มละ	๑๖	ชั้ว
แบบเรียนเร็วเล่ม ๑ ตอนกลาง		ราคาเล่มละ	๑๖	ชั้ว

แบบเรียนเร็วเล่ม ๑ ตอนท้าย	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
แบบคันตัวสกิด	ราคาเล่มละ	๕๘	อัฐ
แบบสอนอ่าน เล่มที่หนึ่ง	ราคาเล่มละ	๒๕	อัฐ
อักษรวิธภาคต้น	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
อักษรวิธภาคที่สอง	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
ถียม ไวยากรณ์ วิชาวิภาค	ราคาเล่มละ	๑	บาท
วิชานำรู้ตัวของเราเอง เล่มที่หนึ่ง	ราคาเล่มละ	๓๒	อัฐ
พระราชพงษาวดารย่อกรุงเก่าบริเขต ๑	ราคาเล่มละ	๑	บาท
พระราชพงษาวดารย่อกรุงเก่าบริเขต ๒	ราคาเล่มละ	๕๘	อัฐ
เลขวิธ • เล่ม ๑ ปกแข็ง	ราคาเล่มละ	๓๒	อัฐ
เลขวิธ เล่ม ๒	ราคาเล่มละ	๑	บาท ๑๖
ตำราเลข เล่ม ๑ เล่มเล็ก	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
ตำราเลข เล่ม ๒ เล่มเล็ก	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
เลขเรียนเร็ว เล่ม ๑	ราคาเล่มละ	๑๒	อัฐ
แบบไล่ประโยคหนึ่ง	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
ตำแหน่งราชการ โนมหาดเล็ก	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ

บทหนึ่ง	ราคาเล่มละ ๑๒	อัฐ
กฎที่สอง	ราคาเล่มละ ๖	อัฐ
กฎที่สองเต็มอังกฤษ	ราคาเล่มละ ๑๘	อัฐ
กฎที่หนึ่งตอนที่สอง	ราคาเล่มละ ๑๒	อัฐ
กฎที่หนึ่งตอนทีสาม	ราคาเล่มละ ๘	อัฐ
ตำราภูมิศาสตร์ ตอนที่ ๑	ราคาเล่มละ ๓๒	อัฐ
วิธีเดินทางเบี่ยงจะคีต	ราคาเล่มละ ๘	อัฐ
กัมมะทีเสถระกะลา กัณฑ์ ที่ ๑	ราคาเล่มละ ๑๒	อัฐ
อะระติกะลา กัณฑ์ ที่ ๒	ราคาเล่มละ ๑๖	อัฐ
อะบายะมุขกะลา กัณฑ์ ที่ ๓	ราคาเล่มละ ๑๒	อัฐ
มิตตามิตตะกะลา กัณฑ์ ที่ ๔	ราคาเล่มละ	
สมุด มาตรา	ราคาเล่มละ ๓	อัฐ
สมุด ไปปักถายหลังอ้วน	ราคาเล่มละ ๑๖	อัฐ
พจนานุกรม	ราคาเล่มละ ๕	บาท
กระดาน สำหรับฝึกเขียนจดหมายเล่มเล็ก	ราคาต่าง ๆ	
กระดาน ขนวนคี่ลา	ราคาเล่มละ ๑๒	อัฐ

แบบพิมพ์รวมเล่ม ๑ ตอนท้าย	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
แบบค้นตัวสกิด	ราคาเล่มละ	๔๘	อัฐ
แบบสอนอ่าน เล่มที่หนึ่ง	ราคาเล่มละ	๒๘	อัฐ
อักษรวิภาคต้น	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
อักษรวิภาคที่สอง	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
ถ้อยคำ ไวยากรณ์ วิชาวิภาค	ราคาเล่มละ	๑	บาท
วิชานำรู้ตัวของเราเอง เล่มที่หนึ่ง	ราคาเล่มละ	๓๒	อัฐ
พระราชพงษาวดารย่อกรุงเก่าบริเวณ ๑	ราคาเล่มละ	๑	บาท
พระราชพงษาวดารย่อกรุงเก่าบริเวณ ๒	ราคาเล่มละ	๔๘	อัฐ
เลขวิธี • เล่ม ๑ ปกแข็ง	ราคาเล่มละ	๓๒	อัฐ
เลขวิธี เล่ม ๒	ราคาเล่มละ	๑ บาท ๑๖	อัฐ
ตำราเลข เล่ม ๑ เล่มเล็ก	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
ตำราเลข เล่ม ๒ เล่มเล็ก	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
เลขเรียนเร็ว เล่ม ๑	ราคาเล่มละ	๑๒	อัฐ
แบบไล่ประโยคหนึ่ง	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ
ตำแหน่งราชการ ในมหาดเล็ก	ราคาเล่มละ	๑๖	อัฐ

ถ้าผู้ใดจะรับหนังสือแบบเรียนต่าง ๆ ไปจำหน่าย
ขาย ให้เป็นประโยชน์บ้างแล้ว เยาวชนของกรมศึกษา
ธิการ จะลดราคาให้ตามสมควร

อนึ่ง ถ้าท่านผู้ใด จะจ้างตีหนังสือพิมพ์เรื่อง
หนึ่งเรื่อง ใดก็ดี หรือตัวฎีกา ใบเสร็จต่าง ๆ หรือทำ
ใบปลุกสมุด หรือสมุดฝรั่ง ใหญ่ อย่างเล็กก็ได้ เยาว
ชนของกรมศึกษาธิการ จะรับทำ ให้แก่ท่าน ราคา
จะเรียก โดยสมควร ไม่แพงนัก

หญิงลือเทศนา

ทรงพระ

กรุณาโปรด

พระราชทานมา

อาตมภาพ

วัด

แขวง

เมือง

ได้รับแล้ว

ขอพระ

กราบทูลถวายพระราชกุศล

ขอถวายพระพร